

136. Az akarat kiüresítése,
III.
Függetlenség a természetfeletti javak feletti örömtől is

Imádkozzuk a 48. számú éneket:

*Isten áldjon, tünde játék, te világi élet.
Tied voltam: megtagadlak, és lelkemnek élek.
Serlegedben telt a kedvem és a földi kincsen,
Megízleltem s megtanultam, hogy igaz jód nincsen.*

*Tiszta mézzel csalogattál, úgy esengtem érte!
Epe volt a poharadban, mikor ajkam érte.
Csalfa hírrel hitegettél, ígértél nagyságot.
Hiúságok hiúsága! Már szememmel látok.*

Keresztes Szent János szerint az Isten szeretetéhez vezető út fő akadályai **a szenvedélyek**. Ezek közül külön is kiemelte az örömet, illetve a szomorúságot, a reményt és a félelmet. (A *Kármelhegy útja*, III., 15.)

Az öröm az akaratnak olyan meglepétedettsége valamely dologra, amelyet a maga számára megfelelőnek tart. **Az öröm szenvedélye** olyan moccanás bennünk, amellyel a lélek sokszor jobban tud örülni egyéb dolgoknak, mint Istennek. Ezért azután a sötét éjszaka aktív szakaszában nekünk magunknak kell törekednünk az öröm szenvedélyének megfegyelmezésére. Láttuk már, hogy gyakorolnunk kell a lemondást az öröm édes érzetéről (134. imaóra). Imádságunkban, istenkeresésünkben **ne az öröm vigasztalását keressük, hanem az örömök és vigasztalások forrását**, magát Istent!

Elmélkedtünk arról is, hogy le kell mondanunk a természetes javokról, illetve az érzékek közvetítette örömről (135. sz. imaóra), mert Isten nagyobb ezeknél. Nem ezekben találjuk meg Istent. Ezek csak ráirányítanak az öröm Szerzőjére, a természetes javak szerzőjére, Istenre, de ezek a dolgok nem maguk az Isten. Keresztes Szent János egyértelműen tanítja: „**Istent a hit által tudjuk megtapasztalni**, és nem a megérzés, az érzékek közvetítette élmények által.”

I. Milyen megengedett dolgokról szükséges még lemondanunk, Istenért?

Most tehát azt nézzük: *Mit adhatunk még az Úrnak?* (vö. Zsolt 115,12), hogy ne a teremtet, bár Istentől ajándékba kapott örömeinkben, hanem kizárólag magában **Istenben találjuk a tetszésünket**, gyönyörűségünket?

1. Azon javak között, amelyeknek az akarat örülni szokott, Keresztes Szent János **a karizmákat** is felsorolja. A karizmák az Úristen rendkívüli kegyelmi ajándékai (vö. 1 Kor 12,4). Ahogyan Szent Pál írja: *Isten az Egyházban némelyeket apostolokká, másokat prófétákká, ismét másokat tanítókká tett. Adott továbbá nekik csodatevő hatalmat, gyógyító erőt, segítőkészséget, kormányzóképeséget, különféle nyelveken való imádkozás adományát, és az ilyen beszédek magyarázatát* (1 Kor 12,28). A *karizma* görög szó, azt jelenti: ajándék. A kegyelem is ajándék. Latinul „grácia”, görögül „khárisz”. **A megszentelő kegyelem** az egyéni élet megszentelődésére adott isteni adomány. **A karizma** pedig a közösségi élet építésére, bontakoztatására adott isteni ajándék. Mivel meghaladják a természetes képességeinket, ezért ezeket ingyenes ajándékoknak valljuk. A prófétai küldetés vagy az apostoli hivatás, tudniillik hogy másoknak szóljunk Istenről vagy a Krisztusról, mind-mind a közösség javát célzó ajándék: tanítói, hitre oktatói küldetés. Salamon király is kapott Istentől *bölcsességet* népe kormányzása javára (Bölcs 9,4). Ezeket tehát a közösség javára adja az Úr.

Itt jöhet a feladat: egy-egy adomány, természetfeletti ingyenes ajándék nyomán ugyanis feltör az ember lelkében az öröm, a természetes érzés: „De jó, hogy én kaptam ezeket a javakat! Én ezt vagy azt a kegyelmi ajándékot tudom Isten népe javára kamatoztatni.” Az öntetszelgés megzavarhatja a lelket. Szeghy Ernő karmelita atya – Keresztes Szent János műveinek magyar

nyelvre fordítója – megjegyzi: „Keresztes Szent János még attól is óv, nehogy valaki öntelt legyen azért, mert csodálatos dolgokat tud művelni.” Nem gyakori, de időnként az Úristen valakit a csodatevő ajándékával is kitüntethet. Szent Pál apostol is mondja: *Van csodatevő hatalom* (1 Kor 12,10) a karizmák között. Azonban akik ilyen ajándékot kapnak, általában nem kevélykednek azzal, hogy „Ezt én kaptam, bezzeg én még erre is képes vagyok!”

2. Érdemes figyelni arra, hogy Keresztes Szent János tanítása **felöleli a természetfeletti adományok egész sorát**. Az a lélek, aki a hitből fakadó természetfeletti javak birtoklása, illetve a természetfeletti cselekedetek művelése kapcsán nem önmagának tulajdonítja az eredményt, hanem független tud maradni ezektől, és önmaga fölé emelkedik, megdicsőíti Istent. Isten ugyanis megdicsőül a lélekben, amikor az ember elvonja a szívét mindattól, ami nem Isten. Vagyis az emelheti fel a lelket, ha a dolgok fölé irányul, és azoktól független akar lenni. Akkor már nincs más kincse, csak egyedül Isten. Keresztes Szent János szerint: „Az Úr ekkor nyilatkoztatja ki neki isteni fölségét és nagyságát, s az embernek tudtára adja, hogy a maga isteni Mivoltában valójában Ő kicsoda.” Biztos, hogy ez nem könnyű, amiről Keresztes Szent János beszél. A lelki élet felsőfokáról tanít „egyetemi szinten”. De érdemes megismernünk, s a magunk számára levonni a következtetéseket.

Megkísérhet bennünket is a gondolat: „Mindennap imádkozom, én nem vagyok olyan, mint a szomszéd!” Tény, hogy jogos az az öröm, amelyet az imádságban találhatunk. Jogos az a boldogság, amelyet a szentmiséken való gyakori részvétellel megélhetünk, de a mindentől függetlenné lenni kívánó léleknek el kell jutnia erre a magaslatra: „Hogyha nem éreznék örömet az imában, ha nem találnék gyönyörűséget abban a Jézusban, Aki a szentmisében tanít és nekünk ajándékozza önmagát, akkor is vágyódnék arra, hogy lelkem az imádságban kapcsolódjék az Úrhoz, és hogy a szentmisében találkozhasak Jézussal!”

Szüntelenül a Zsoltáros szava muzsikáljon a lelkünkben: „*Mit adhatok még az Úrnak mindazért a jóért, amit nekem adott?*” (Zsolt 115,12) Azon az úton – amelyen a lélek most jár – Isten lassan, de fokozatosan egyre többet elkér, végül mindent elkér, hogy örömmel ne mellékes dolgokban keressük, hanem egyedül Ő legyen a mi igen nagy boldogságunk. Olyan ez, mint Tamás apostol élménye, akit maga Jézus szólít fel: „*Tedd ide ujjadat, és nézd a kezeimet; nyújtsd ki a kezedet, és tedd az oldalamba, és ne légy hitetlen, hanem hívő!*” (Jn 20,27) Bármennyire is akarta a feltámadt Jézust érinteni, amikor a Húsvét utáni nyolcadik napon megjelent a feltámadt Úr, már nem tette oda az ujját a sebhelyekbe. Nem érintette meg Jézus oldalát. Nem ez az érzékszervek által közvetített öröm volt az, ami kellett neki ahhoz, hogy a feltámadt Jézussal együtt lehessen. Már elegendő volt neki a hit, amellyel Őt Urának és Istenének vallotta. Jézus pedig *boldognak* mondta azt, *aki nem látja*, nem érinti Őt, és nem tudja a kezeivel átölelni, *de mégis hisz* (vö. Jn 20,28.29).

Ha magunkba tekintünk, hálálkodva láthatjuk, hogy az Úr mennyi kegyelemmel halmozott el bennünket, nemcsak egyéni megszentelődésünk érdekében, de a közösség javát szolgáló karizmával is. Például a családban élők is részesülnek az apostolkodás karizmájában, hiszen feladatukhoz: a szeretet megvalósításához, az új életek vállalásához és neveléséhez, és a krisztusi hit továbbadásához erőt is kapnak. De ne a magunk eredményességén, erőfeszítésén, tevékenységén legyen a nézésünk, hanem apostoli hivatásunk adományozóján, Istenen!

Ha valaki a segítőkészség karizmáját kapta, jogos, hogyha szívét az öröm tölti el azért, mert tudott valakin segíteni. Jézus ugyanis azt mondja: „*Boldogítóbb adni, mint kapni*” (ApCsel 20,35). Mi is megélhetjük a boldogságot, hogyha adtunk valamit, akkor nemcsak az boldog, akinek adtunk valamit, hanem mi magunk is, hiszen „adni jó!”. De ne ragadjunk le ennél a kicsinyke örömnél, ezeknél a teremtett örömöknél! Mindennél sokkal nagyobb öröm vár ránk, a teremtetlen Öröm, maga a Boldog Isten! Isten akkor nyilatkoztatja ki a léleknek a boldogságot, akkor emeli Magához, ha a lélek ezeket a földi dolgokat, örömeiket hátrahagyja, ezeken túlemelkedik. Ha az ember könnyült lélekkel tud Isten felé ágaskodni, hagyva a földi élet felé húzó ballasztokat, akkor remélheti jobban, hogy Isten megkönyörül az Óhózzá ágaskodó gyermekén, lehajol hozzá, és Magához emeli. Ahhoz tehát, hogy a lélek felemelkedjék Istenhez, szükséges ez a mindentől függetlenné lenni akaró beállítottság.

II. Örömet okozó szellemi javaink

Keresztes Szent János azokat a dolgokat, amelyek **örömet okozhatnak** az embernek hat osztályba sorolja: ilyenek az ideiglenes, a természetes, az érzéki, az erkölcsi, a természetfeletti és a szellemi javak. (*A Kármelhegy útja*, III., 16.)

Most kezdjük el tárgyalni a **hatodik csoportot**, vagyis azokat a szellemi javakat, amelyeknek az akarat örülni szokott! (*A Kármelhegy útja*, III., 32.) Ezeknek az osztályozásoknak az a célja, hogy a lelket egészen az Istennel való egyesüléshez vezesse el.

1. Ezek a szellemi javak azok, amelyek indítják az embert az isteni dolgok felé, előmozdítják a léleknek az Istennel való érintkezését, illetve segítenek, hogy a lélek meghallja Isten hozzá intézett közléseit. Tehát itt már egészen szellemi dolgokról van szó, amelyeket csak a lélek mélyén tudunk megélni. Keresztes Szent János szerint ezek a szellemi javak két fő osztályba sorolhatók: úgymint a kellemes, illetve a fájdalmas dolgok osztályába.

1.1) **A kellemes** szellemi javak olyanok lehetnek, amelyeket az ember világosan, részletesen megért, illetve olyan dolgok, amelyeket az ember csak homályosan lát, nem ért meg világosan.

1.2) **A fájdalmas** szellemi javaknál is ez a kétféle felosztás van: világosan felismerhető, illetve csak zavarosan, homályosan tudja az ember felfogni. A lélek számára fájdalmas javakat majd a passzív éjjel, tehát a szenvedő éjszaka tárgyalásánál fogjuk sorra venni. Ezek ugyanis már ahhoz a sűrű éjszakához, a felhőhöz hasonló ismerethez tartoznak, amelyben a lélek egyesül Istennel. Itt az aktív éjszaka tárgyalásánál a kellemes lelki javakról beszélünk. Ezek a javak nagyon hathatósan tudnak áhítatot gerjeszteni az akaratban. Ezért is hagyja jóvá őket az Egyház, és használja, mert nagyobb buzgalomra akar segíteni bennünket.

2. Melyek a kellemes lelki javak?

2.1) Először is a **szenképek**. Mindnyájunknak van olyan élményünk, hogy egy-egy szentkép különösen is tetszik. (Persze van olyan kép is – inkább a modern festőknél – amely inkább elrettent, mintsem áhítatot gerjeszt!) Keresztes Szent János azt tanítja: „Ha ezek a képek, a szentek szobrai csak az érzékeinket kötik le, csupán azokat gyönyörködtetik, akkor az akaratunkban a szeretet megrövidül.” Ez a mozzanat: „akartunkban a szeretet megrövidül” azt eredményezi, hogy az ember leragad az illető tárgynál, azt élvezi, és zavarja, sőt problémát okozna neki, ha nem birtokolná, ha elvinnék tőle, vagy esetleg megsemmisülne. Az igazi áhítatot kereső ember nem ragaszkodik túlzottan a birtokában lévő szenképekhez, mert az igazi Képet, az élő Képet, **az Atya Képmását keresi**, Aki a megfeszített Jézus, és Aki elviselte, hogy mindentől megfosztották. Akkor Jézus tanítványa is viselje el, hogy akár az ilyen Istenhez segítő eszközöktől is megfosszák csak azért, hogy lelke könnyebben Istenhez emelkedjék. Ez „a kifosztottság” a sötét éjszakának az egyik jellemző szava, jellemző állapota. **Felül kell tehát emelkednünk azon a tárgyon is, amely Istenhez emelte a szívünket.** Ne engedjük, hogy az érzések világát szolgálja, és az érzékek örömeire váljon. Ha ugyanis az ember a szenképek élvezetének adja oda magát, akkor ahelyett, hogy támaszul szolgáltak volna az Istenhez való emelkedésben; éppen úgy akadályá válhatnak, mint bármely más dologhoz való kötődés vagy ragaszkodás.

2.2) Keresztes Szent János figyelmeztet: „A szenképekhez hasonlóan a **rózsafüzér** használatánál se ragaszkodjunk annak formájához, színéhez vagy értékéhez sem!” Ne mondogassuk tehát: „Nekem világító rózsafüzérem van, én Jeruzsálemből hoztam ezt a rózsafüzért, és tudnánk még folytatni.” Talán Isten jobban meghallgatja az imádságot, ha ilyen vagy olyan rózsafüzéren mondjuk? A lényeg az: **Az ember egyszerű és őszinte szívvel imádkozzék, és csak arra figyeljen, hogy Istennek legyen a tetszésére!”** (*A Kármelhegy útja*, 3., 34.)

2.3) A lelki javak között a harmadik helyen Keresztes Szent János a **zarándoklatokat** említi. A zarándoklatok is az Anyaszentegyház jól bevált eszközei a szíveknek Istenhez való emelésében, a Szűzanyával és a szentekkel való találkozásban. De Keresztes Szent János a lélek függetlenségére figyelmeztet: „Ne gondoljuk azt, hogyha mi bizonyos tárgyakhoz vagy helyekhez ragaszkodunk, hogy ott, vagy azok előtt a képek előtt imádkozunk, akkor jobban meghallgat az Úr. **Isten az imádkozó hitét és a szíve tisztaságát nézi.**” Tény, hogy van tapasztalásunk arról, hogy az

ember az egyik kép közelében több áhítatot él meg, mint egy másik képnél, amely ugyanúgy a Szűzanyát, vagy Jézust, vagy Jézusnak a szentjeit ábrázolja. Tény, hogy egyes kegyképek előtt történnek csodálatos események, és ezzel ott a hívek kitartóbb imádságra nyernek ösztönzést. Tény, hogy a zarándoklás fáradalmi és költségei, a fárasztó út vállalása növeli bennünk a szeretetet. De mégis, próbáljuk az ilyen képek, szent eszközök, szent helyek segítségével csak azt az Istent keresni, Aki iránt szeretetünket és örömünket mindezek felindítják. Ilyenkor a bensőséges imában az ember – akaratának minden erejével és örömeivel – Istenre irányul, s **Ahhoz az Istenhez emelkedik fel lélekben, Akit ott tisztel.**

2.4) Keresztes Szent Jánosnak van még egy tapasztalása, amely **a templomok díszítésével kapcsolatos:** Persze hogy nagyon hasznos, és az Egyház tudatosan a legmértőbbat akarja adni a templom díszítésére, ékesítésére, a virágok használatában is, hiszen azok áhítatra indítanak. De az embernek meg kell élnie: „Hogyha nem volnának ezek a díszítések ebben a templomban, én itt is Istenhez szeretnék eljutni, belsőleg itt is Istennel akarok találkozni!”

Nincs semmi kivetnivaló abban sem, hogyha **egy-egy templom közelebb áll a szívünkhöz,** de ezzel se önmagunkat keressük! Isten ugyanis semmiféle helyhez sincs kötve, Ő mindenütt jelen van, bár az Ő akarata szerint való az, hogy az ember ott dicsérje Őt, ahol a kegyelmekben részesül.

Maga Isten is kiválasztott olyan helyeket, ahol az ember bensőségebben találkozhatott vele: Ilyen volt a Sínai-hegy, ahol Mózes a pusztában, az égő csipkebokorban találkozott Jahvéval, Istennel, aki van (vö. Kiv 3,3.14); ahol az Úr a Tízparancsolatot, a törvényt adta Mózesnek és az Ő választott népének (vö. Kiv 20,1.17); ahol Isten Illést hívta, hogy ott kinyilatkoztassa Magát (vö. 1 Kir 19,9). Ugyanígy Sion szent hegye. De Isten nincs kötve a helyekhez. Az Istenre való irányulásunkat csökkentti, ha csak a külső formásokban, helyekben bízunk.

Akik a helyeket keresik, és azokat részesítik előnyben, mondván: „Itt vagy ott jobban tudok imádkozni!”, azok erőiket értékesebb dolgokra is fordíthatnák. Például lelkük fokozottabb tisztaságára, vagy annak a jobb megértésére, ami az üdvösségükre szolgál. **Istennek leginkább az a magatartásunk tetszik, amellyel az örök üdvösséget keressük.** Ezért tehát az imában próbáljuk mindentől megtisztult szívvel kérni az üdvösséget, vagyis magát Istent. Az imádságban irányítsuk akaratunk minden erejét és örömét Istenre! **Ha az Úr akarata szerint kérünk (Mt 6,10), akkor Ő megadja nekünk azt, amit kérünk.** Erre Jézusnak isteni ígérete van (Mt 21,22; Jn 16,23).

Amikor a lelki életben előre akarunk haladni, akkor ne csodálkozzunk, hogy sötétség vesz körül bennünket. Ne is rettenjünk meg a sötétségtől, hogy „már ezt sem látjuk, azt sem látjuk”, Isten ezt is elkéri tőlem, s nekem azt is oda kell adnom. **Végül is az öröm fogja betölteni a szívünket,** de az a tiszta szellemi öröm, amely majd a mennyország jellemzője lesz. Ha a Zsoltáros Isten sugallatával tudott így imádkozni: *Örvendeztem, amikor azt mondták nekem: „Az Úr házába felmegyünk”* (Zsolt 121,1), akkor a mi lelkünk is örvendezhet annak a boldogságnak, amelyet az Úr a mennyben készít; vagy még pontosabban fogalmazva: örvendezhetünk annak a boldogságnak, Aki maga az Úr. De ahhoz, hogy a mennyországba ezt a zarándokutat megtehessük, mindent hátra kell hagynunk, ami akadályozná az oda való bejutásunkat. Az Apostol figyelmeztet: „...*Vessetek el minden terhet, különösen a csábító bünt!*” (Zsid 12,1) Akkor legyen meg bennünk a készség a „minden” odaadására! Hogy mennyire szükséges ez a mindent odaadás a szemlélődésre való eljutáshoz, mutatja földi életünk kibontakozása. Amikor a szívünk utolsót dobban, akkor mindent hátra fogunk hagyni. Akkor már nem az itt a földön oly szívesen nézett szentképek, vagy kegytárgyak, vagy templomok segítenek az Istenhez való eljutásunkban, a Vele való találkozásunkban, hanem Az, Akiről a képet alkották, Akihez a rózsafüzér, vagy a templom, vagy a kápolna segített felemelni a szívünket. Már nem egy földi megszentelt hely vagy tárgy fog segíteni az élő Istennel való találkozásra, hanem maga Isten, Akit az eszközök közvetítése nélkül megélhetünk, megtapasztalhatunk.

III. Éljük át az imádságunkban azt az utolsó sóhajtásunkat, amellyel búcsút mondunk mindennek, ami evilági!

Amikor az utolsót dobbanja a szívünk a Jézus iránti szeretetben itt a földön; amellyel a földi életet befejezzük, hogy az életünk az örök életben folytatódhasson; amikor már belátjuk, hogy érdemes

mindenen és mindenkin feljebb emelkedni, ami vagy aki akadályozná az Isten országába való bejutásunkat, ha tele vagyunk csomagokkal, akkor azok akadályoznak *a szűk kapun* (Lk 13,24) való bejutásban. Már most merjük nagylelkűen kimondani: „Mindent odaadok, mindent hátrahagyok, csak hogy a Te színed látására eljuthassak, Uram; csak hogy bejuthassak a Te Szíved legbelsejébe, Jézusom!” A papköltő, Mécs László ezt így mondja: „*Az ezüsthúr elpattan.*” Ott már nem a megkötöttségek jellemzik az életünket. A hegedűnél még a két végénél van kifeszítve a húr, hogy szépen szóljon. Amikor földi életünk ezüsthúrja elszakad, abban a szabadabb, örök világban már csak Istenhez lesz kötve az életünk, ott a szellemi szabadság, Isten tágassága fogad be, és ad számunkra is lelki kibontakozást, Isten távlataiba való belenövekedést. Már nem lesz szükségünk eszközökre.

Szent Pál úgy mondja: „*Itt a földön hitben élünk, a szemlélet még nem osztályrészünk* „(2 Kor 5,7). Ezt az állapotot a hit sötétségének is mondhatjuk, mert nem látjuk Istent. De ezzel a készséggel – hogy nem az Ő ajándékait keressük, hanem Őt magát – a lélek már bele tud emelkedni Isten mennyei világába. Most, amikor az Úristen kezelésbe vesz, mert látja gyermekének az erőfeszítését, ágaskodását, nyújtózkodását abba a boldogabb világba, akkor boldogan hagyjuk, hogy a lélek és a test passzív éjszakájában az Úr levegyen rólunk minden terhet, minden felesleges csomagot, amely megakadályozza, hogy bejuthassak a hozzá vezető szűk kapun (vö. Mt 7,14). Ennek már örülhetünk. Ez olyan öröm, amely nem elválaszt Istentől, nem határol el Tőle, hanem magában Istenben részesít, mert ez már Isten öröme, amelyet nekünk akar ajándékozni.

Úgy kellene járnunk életünk további útjain, hogy

- ne vonjuk vissza a szívünket Istentől,
- ne kössenek le magukhoz azok a földi dolgok, amelyek nem segítenek Isten szeretetére, csak a magunk szeretetére,
- szívünk mindig abba a magasságba vágyódjék, azt a mennyei örömet kívánja, Aki az Isten, Aki önmagával akar boldogítani!

Befejezésül a 48. számú éneket imádkozzuk:

*Szívem immár magasabbra, igazabbra éhez;
Szállni vágy a gyönyörűség örök kútfejéhez.
Már előttem Isten arca s ama boldog Ország.
Már ezentúl annak élek, Világ, Isten hozzád!*